

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
Філологічний факультет
Кафедра прикладної лінгвістики

проф. Кондратенко Наталія Василівна

Профіль викладача: <https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/philolog/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdily/ling>

Силабус курсу
Політична лінгвістика 11-25-М
Вибіркова дисципліна

Обсяг:	Загальна кількість: кредитів – 3; годин – 90
Семестр, рік	2 семестр 2 курсу другого (магістерського) рівня
Дні, час, місце:	згідно з розкладом
Викладачі	Кондратенко Наталія Василівна, доктор філологічних наук, професор
Контактний тел.	(093)634-23-93
E-mail:	Особиста адреса: kondr_nat@ukr.net Кафедральна адреса: prykladna.lingv@onu.edu.ua
Робоче місце	Французький бульвар, 24/26, ауд. 88, кафедра прикладної лінгвістики
Консультації	Очні консультації: четвер 12.00–14.00 Онлайн-консультації: GoogleClassroom, електронна пошта.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація можлива за принципом «Face to face» під час проведення консультацій, E-mail, телефон, ZOOM, GoogleClassroom, в аудиторії.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни – мовні аспекти політичного дискурсу і політичної комунікації.

Вибіркова дисципліна «Політична лінгвістика» становить стислий курс вивчення вербальних аспектів політичного дискурсу. У цьому курсі буде викладено основні положення теоретичної бази політичної лінгвістики як науки, визначено терміносистему політичної лінгвістики, розглянуто принципи і параметри функціонування політичного дискурсу, зокрема його президентський, парламентський і рекламний різновиди; представлено типологію жанрів політичних текстів (іміджево-презентаційні, ритуальні, інформаційні, агітаційні та агонально-аргументативні), визначено

особливості комунікативного політичного іміджу. Крім того, значну увагу буде приділено мовним особливостям політичного дискурсу.

Пререквізити курсу: дисципліна ґрунтується на знаннях, вміннях та навичках, що отримані в процесі вивчення дисциплін: «Українська мова за профспрямуванням», «Політологія», «Риторика», «Іміджологія».

Постреквізити курсу: знання, вміння та навички, що отримані в процесі вивчення дисципліни «Політична лінгвістика» можуть бути застосовані при вивченні і розумінні наступних дисциплін: Методологія наукових досліджень та академписьмо, Філософія науки, Політичні комунікації, Виборчий процес і виборчі технології.

Мета курсу. Метою викладання навчальної дисципліни «Політична лінгвістика» є дослідження вербальних і невербальних аспектів політичної комунікації.

Завдання дисципліни: Основними завданнями вивчення дисципліни «Політична лінгвістика» є такі: виявити етапи розвитку та основні проблеми політичної лінгвістики як науки; з'ясувати поняття політичного дискурсу, політичної комунікації та політичної мови; визначити основні жанри письмових та усних політичних текстів; проаналізувати тексти політичної реклами; визначити маніпулятивний потенціал політичного дискурсу.

Очікувані результати:

– характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти прикладної лінгвістики;

– збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації);

– створювати, аналізувати, перекладати й редагувати тексти різних стилів та жанрів політичного дискурсу.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання: Лекція, розповідь, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій, ситуаційне навчання, мультимедійні презентації, тренувальні вправи; творчі вправи; практичні роботи; виконання індивідуальних завдань тощо.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Формування політичної лінгвістики як науки. Виникнення політичної лінгвістики як галузі мовознавства. Політична комунікація і політичний дискурс. Ознаки політичного дискурсу. Антиномії політичного дискурсу. Ігрова концепція політичного дискурсу (Й. Гейзінга). Міфологізація, театралізація, ритуальність та агональність як параметри політичного дискурсу.

Тема 2. Президентський дискурс в Україні і світі. Основні жанри президентського дискурсу. Парламентський дискурс. Парламентський виступ і парламентські дебати. Рекламний політичний дискурс. Особливості політичної реклами.

Тема 3. Лінгвопрагматичний аспект вивчення політичного дискурсу: політична генристика. Концепція одеської лінгвістичної школи: типи політичних текстів. Роль іміджево-презентаційних текстів у створенні політичного іміджу. Основні мовленнєві жанри політичного дискурсу: іміджевий слоган, політична програма і політична біографія.

Тема 4. Інформаційні жанри політичних текстів. Політична заява, повідомлення та інтерв'ю. Ритуальні жанри політичних текстів. Інавгураційна промова як основний ритуальний жанр. Політичне привітання, подяка, звернення, некролог і співчуття.

Тема 5. Агітаційні жанри політичних текстів. Агітаційні слогани як основний агітаційний жанр. Політичний виступ: основні вимоги. Політичні листівки у маніпулятивних технологіях. Політичний плакат як креолізований текст. Агонально-аргументативні жанри політичних текстів. Діалогічні та полілогічні жанри політичного дискурсу: прес-конференція, ток-шоу, дебати.

Тема 6. Політичне мовлення і політична мова. Особливості політичної лексики і фразеології. Граматичні особливості українського політичного дискурсу. Експресивний синтаксис у політичних текстах.

Тема 7. Політичний імідж і мовні засоби його створення. Механізми формування комунікативного іміджу політика. Імідж політичної партії та політичної організації. Державний імідж (внутрішній і зовнішній).

Тема 8. Гумористичний і політичний дискурс. Поняття жарту в політичному спілкуванні. Політичні анекдоти: історія і типологія. Меми як особливий тип політичного гумору. Політичні фотожаби. Маніпулятивний потенціал політичного дискурсу. Мовленнєві технології впливу в політиці.

Перелік рекомендованої літератури

1. Досвід війни. Медійно-дискурсивний простір сучасної України: колективна монографія. За ред. С. Романюк. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2024. 480 с.
2. Кондратенко Н. В., Стрій Л. І., Билінська О. С. Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів: монографія; за заг. ред. Н.В. Кондратенко. Одеса: Астропринт, 2019. 236 с.
3. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: лексико-граматичні особливості й тенденції експресивізації мовлення: відкрита лекція. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”», 2021. 48 с.
4. Кондратенко Н. В. Синтаксичний повтор як вияв емотивності в політичному дискурсі. *Граматичний портрет української мови в XXI столітті*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2024. С. 117–120.
5. Кондратенко Н. В. Трансформація мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу під час російсько-української війни. *Актуальні проблеми синтаксису: сучасний стан і перспективи дослідження*. Чернівці: Рута, 2022. С. 40–47.
6. Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових*

- праць молодих вчених*. Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2020. Вип. 27, Т. 2, С. 101–107.
7. Окулова Л. О. Огляд лінгвістичних напрямів дослідження політичного дискурсу. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 52. Т. 1. С. 141–145.
 8. Степаненко М. І. Політика і війна: закономірності та парадокси мовного розвитку (2022–2023 рр.). Харків: Видавець Іванченко І.В., 2024. 804 с.
 9. Шкворченко Н. М. Токсичний політичний дискурс у США й Україні: когнітивно-дискурсивні контрасти. *Записки з романо-германської філології*. Одеса: Астропринт, 2021. Вип. 1 (46).
 10. Petlyuchenko N. The Linguistics of Charisma. Berlin: Frank & Timme Berlin 2024. 216 p.

ОЦІНЮВАННЯ

Залік

Поточний та періодичний контроль								Сума балів	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Індивідуальне самостійне завдання	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
5	5	5	5	5	5	5	5		
Контрольна робота за змістовим модулем 1–20				Контрольна робота за змістовим модулем 1–20				20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	ґ	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

Самостійна робота студентів

№ з/п	Назва теми / види занять	Кількість годин
1.	Тема 1. Формування політичної лінгвістики. Предмет і завдання. Періодизація політичної лінгвістики як науки. Законспектувати статтю: Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. <i>Актуальні питання гуманітарних наук</i> . Вип. 27, Т. 2, 2020. С. 101–107. Визначити основні підходи до вивчення політичного дискурсу.	5
2.	Тема 2. Політична комунікація і політичний дискурс Навести 5 наочних прикладів перетину політичного дискурсу з медійним, юридичним, релігійним, рекламним і науковим дискурсами у формі текстових фрагментів. Схарактеризувати точки перетину дискурсів.	5
3.	Тема 3. Параметри ігрової природи політичної комунікації. Визначити термін «гра» за термінологічними словниками і порівняти з тлумаченням у книзі Хейзинга Й. <i>Homo Ludens</i> . Досвід визначення ігрового елемента культури / Пер. з англ. О.Мокровольського. Київ: «Основи», 1994. 250 с.	5
4.	Тема 4. Політичне мовлення і політична мова. Створити міні-словничок політичної лексики з 20 слів з дефініціями. Проілюструвати прикладами з медіадискурсу.	5
5.	Тема 5. Політичний імідж і засоби його створення. Підготувати доповідь у формі мультимедійної презентації «Державний імідж країни» (на вибір), спираючись на алгоритм аналізу державного іміджу.	5
6.	Тема 6. Політичні жарти і неформальна політична комунікація. Навести приклади політичних анекдотів на кожний з типів (інформаційні, іміджеві, ситуативні, каузальні). Пояснити виникнення комічного ефекту.	5

7.	Тема 7. Типологія мовленнєвих жанрів політичного дискурсу. Законспектувати розділ монографії Кондратенко Н. В., Стрій Л. І., Билінська О. С. Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів: монографія; за заг. ред. Н.В. Кондратенко. Одеса: Астропринт, 2019. (С. 48–54).	5
8.	Тема 8. Роль іміджево-презентаційних текстів у створенні політичного іміджу. Написати слоган, політичну програму і політичну біографію для уявного політика, який балотується на посаду мера міста Одеса.	5
9.	Тема 9. Інформаційні жанри політичних текстів. Написати заяву для ЗМІ від імені керівника провладної партії як реакцію на критичну ситуацію: землетрус з людськими жертвами.	5
10.	Тема 10. Ритуальні жанри політичних текстів. Ознайомитися з авторефератом дисертації Л.І. Стрій «Ритуальні жанри українського політичного дискурсу: семантичний і лінгвопрагматичний аспекти». Одеса, 2017, 20 с. та написати інавгураційну промову лідера студентського самоврядування.	5
11.	Тема 11. Агітаційні жанри політичних текстів Розробити комплекс політичних матеріалів (листівку і плакат) для вигаданої політичної партії «Білявки за світле майбутнє».	5
12.	Тема 12. Агонально-аргументативні жанри політичних текстів. Розробити концепцію політичного ток-шоу «Ми разом», окресливши комунікативні ролі учасників.	5
Разом		60

ПОЛІТИКА КУРСУ:

Опанування навчальної дисципліни передбачає:

- активну участь здобувачів на практичних заняттях;
- виконання необхідного мінімуму навчальної роботи;
- додаткові бали за самостійні індивідуальні завдання (реферати, конспекти, мультимедійні презентації);
- припустимість пропусків лекцій з поважної причини та неприпустимість пропусків практичних занять (винятком є індивідуальний графік навчання);
- повага до викладача та студентів;
- толерантне ставлення один до одного.

Політика щодо дедлайнів та перескладання (лікарняні, мобільність і т.д.): лікарняні та перескладання допустимі.

Політика щодо академічної доброчесності: опрацьовуємо та засвоюємо матеріал самостійно.

Політика щодо відвідування та запізень: неприпустимість запізень.

Мобільні пристрої: активно використовуються за вимогою викладача.

Поведінка в аудиторії: повага, активність, оптимізм, прагнення до звершень.